

VIJESTI

SAVJETOVANJE DRUŠTVA ARHIVSKIH RADNIKA HRVATSKE I GODIŠNJA SKUPŠTINA OD 27. DO 30. X. 1970. U DUBROVNIKU

Ovogodišnje savjetovanje imalo je internacionalni karakter, jer su mu prisustvovali predstavnici arhivskih službi iz susjednih zemalja Austrije, Italije i Mađarske, i to: dr. H. L. Mikoletzki, generalni direktor Austrijskog državnog arhiva, dr. F. Posch, direktor Stajerskog pokrajinskog arhiva, dr. Jona, direktor Tršćanskog arhiva, dr. Tucci, soprintendente archivistico, Trst i A. Degré, direktor Arhiva Zaladske županije.

Prvog dana Savjetovanja učesnici su upoznati s radom Historijskog arhiva Dubrovnika referatima koje su podnijeli dr. Vinko Foretić: »Dosadašnji rezultati i daljnje potrebe izdavanja arhivskih izvora Historijskog arhiva u Dubrovniku i ostalih povijesnih vrela« i direktor Mate Kapović »Historijski arhiv u Dubrovniku«.

Poslije održanih referata učesnici Savjetovanja zajednički su pregledali Historijski arhiv u Dubrovniku, Muzej Dubrovnika, Franjevački i Dominikanski samostan.

Drugog dana Savjetovanja radilo se u dvije sekcije. Prva sekcija razmatrala je tekuće probleme arhivske službe, a druga sekcija razmatrala je probleme vezane uz objavljivanje arhivske građe.

U prvoj sekciji podnesena su tri referata. Stjepan Bačić, viši arhivist Arhiva Hrvatske, referirao je o »Evidenciji arhivskog materijala izvan arhiva s osvrtom na vrste i sadržaj evidentiranog materijala«. Više diskutirano stavilo je težište na evidentiranje arhivske građe crkvenih arhiva, te iznijelo probleme koji se odnose na pomanjkanje kadra u arhivskim ustanovama za taj rad, potrebu vanjskih suradnika, a postavljen je i zahtjev da Fond za unapređivanje kulturnih djelatnosti osigura veća materijalna sredstva za poslove evidencije arhivske građe izvan arhiva. Na pojedinim crkvenim područjima postojala je dobra suradnja sa crkvenim uredima, dobivani su i popisi arhivske građe, dok je na drugim područjima isti posao obavljn mnogo teže. Bilo je prijedloga da se takva građa i mikrofilmuje, no taj rad ne bi bio od pune vrijednosti u koliko se prije snimanja arhivski materijal ne bi sudio.

Danica Božić, viši arhivist Historijskog arhiva u Splitu, podnijela je referat »Obiteljski arhivi, njihovo sređivanje i naučna obrada« razrađen na temelju najnovije arhivske literature raznih autora i vlastitog iskustva.

U diskusiji je istaknuto sve veće značenje koje se pridaje obiteljskim arhivima, no pošto su individualnog karaktera, primjena iznesenih principa rada na toj arhivskoj građi vršit će se od slučaja do slučaja. Ne treba gubiti iz vida niti činjenicu da su ti arhivi često puta bili i sređeni od pojedinog člana obitelji, no u skladu s obiteljskim potrebama. Nekoć su bili vrlo cije-

njeni plemićki arhivi, a danas arhivi političara, no ne samo od Arhiva, već i od trgovaca starinama, koji često izvuku najvredniju dokumentaciju prije nego li preostali dio dođe u Arhiv.

Krešimir Nemeth, viši arhivist Historijskog arhiva Zagreba, nije u svom referatu »Mjesto arhiva u sistemu dokumentacije« imao namjeru da dađe gotove prijedloge i rješenja, već je želio samo upozoriti na sve posljedice koje proističu iz tehničkog napretka u stvaranju sve novijih i novijih vrsta dokumenata, kao i na ulogu posebne dokumentacione službe pojedinih imalaca arhivske građe.

U zajedničkom nazivu teme druge sekcije »Objavlivanje arhivske građe — načela kritičko-naučnog objavlivanja historijskih dokumenata« obuhvaćena su četiri referata: Jakov Stipišić i Miljen Šamšalović, viši stručni suradnici Historijskog instituta JAZU u Zagrebu, Objavlivanje arhivske građe do XVI stoljeća; Ivan Filipović i Mato Križman, arhivisti Arhiva Hrvatske, Objavlivanje arhivske građe od XVI do XVIII. st.; Marijan Rastić, Objavlivanje novije i najnovije arhivske građe i dr. Nada Klaić, sveuč. prof. Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Današnje stanje i budući zadaci pomoćnih historijskih nauka u Hrvatskoj.

U veoma obimnoj diskusiji obuhvaćene su sve strane problema objavlivanja arhivske građe od pojedinih konkretnih pitanja do određenih principijelnih pitanja, kao i problemi stručnog kadra za rad na objavlivanju arhivske građe.

U nemogućnosti da se iznesu svi podaci, naznačit ćemo neka pitanja u kojima stavovi nisu bili jednaki, dapače ponekad su bili i suprotni, kao pitanja autentičnosti i razbijanju kartulara, pragmatizma u hrv. historiografiji, a napose su izneseni različiti stavovi u pogledu potrebe objavlivanja regesta ispred teksta isprava kao oni, koji ih potpuno odbacuju do onih koji traže da budu što iscrpniji. Postavljen je i zahtjev sa suvremenijim osvrtom na stanje hrvatske historiografije.

Dobar dio diskusije bio je posvećen i kadru, koji bi radio na objavlivanju arhivske građe. Reduciranje pomoć. hist. nauka na drugom stupnju Filozofskog fakulteta u Zagrebu je promašaj, a i nastavni program je takav da srednjoškolski profesori nemaju interesa za rad u Arhivu ili za naučna istraživanja. Zato i u arhivima imade sve manje historičara. U stvaranju posebnih arhivskih škola i tečajeva, koji bi davali kvalifikacije, vidi se realnija mogućnost za usmjeravanje kadrova za rad u Arhivu odnosno u registraturama.

Trećeg dana Savjetovanja podnijeli su referate: Bernard Stulli, viši arhivist i direktor Arhiva Hrvatske u Zagrebu, »O valorizaciji i kategorizaciji arhivske građe« i Mirko Androić, viši arhivist i direktor Historijskog arhiva u Varaždinu »Međunarodne veze i daljnje unapređivanje suradnje Arhiva SR Hrvatske s arhivskim ustanovama u inozemstvu«.

Iznoseći koncizno i sistematski temeljne postavke jednog od najsloženijih problema arhivske službe drug Stulli je također upoznao učesnike Savjetovanja što je dosada učinjeno na međunarodnom planu od strane UNESCO-a na polju spomeničkog blaga, te je ujedno izvijestio do kojih se rezultata došlo na sastancima, kada se govorilo o valorizaciji i kategorizaciji spomenika, koji spadaju neposredno pod Zavod za zaštitu spomenika kulture, kao i spomenika koji se nalaze u muzejima i galerijama. Na koncu referent se založio da se za rješavanje tih složenih poslova osiguraju i posebna materijalna sredstva, te da ova pitanja zauzmu više mjesta u našem zakonodavstvu.

U svom referatu M. Androić izvijestio je o postojećim vezama arhivske službe i arhivskih ustanova SR Hrvatske, kao i Društva arhivskih radnika Hrvatske s inozemstvom, te ujedno predložio daljnji program razvoja i unapređenja te službe.

Problemi izneseni u referatima trećeg dana bili su jednako interesantni kako za domaće stručnjake, tako i za inozemne goste, koji su svi redom sudjelovali u diskusiji.

30. listopada 1970. održana je Godišnja skupština Društva arhivskih radnika Hrvatske. U podnesenim izvještajima Upravnog i Nadzornog odbora prikazan je u preglednoj i sažetoj formi rad Društva od posljednje Godišnje skupštine u Opatiji 13. ožujka 1969.

Izvještaj o radu Upravnog odbora Društva podnio je Stjepan Bačić, predsjednik Društva.

U proteklom razdoblju pripremljena su dva Savjetovanja: 8. do 9. 10. 1969. u Umagu, kao i 27. do 29. 10. 1970. u Dubrovniku, na kojima su razmatrani opći arhivski problemi (dugoročni i srednjoročni razvitak arhivske djelatnosti u SRH, stručno usavršavanje arhivskog kadra, teškoće u financiranju arhivske službe i sprovođenje Modaliteta, pitanje samoupravljanja u Arhivima i stvaranje zajednice arhiva SRH), zatim stručna pitanja (evidencija arhivske građe izvan arhiva, sređivanje obiteljskih arhiva, pitanje kategorizacije i valorizacije arhivske građe) te naučna pitanja u vezi s objavljivanjem arhivske građe.

Nadalje organizirano je prikupljanje podataka o publicističkoj djelatnosti arhivskih ustanova i arhivskih radnika u Hrvatskoj, prikazan je položaj arhivske službe na Savjetovanju općinskih fondova za kulturu, koje je organizirao Republički sekretarijat za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu, a na kojem je brojčanim podacima dokazana materijalna ugroženost te službe.

Društvo je također preko svojih predstavnika i članova sudjelovalo u radu Saveza društava arhivskih radnika Jugoslavije na savjetovanjima u Ohridu i Kranju, u Izvršnom odboru Saveza, pojedinim njegovim komisijama, kao i redakcijama pojedinih publikacija (Udžbenika iz arhivistike i Rječnika stručne arhivske terminologije) te časopisa »Arhivist«. Veći broj članova također će sudjelovati u radu na prikupljanju izvora za UNESCO-vu publikaciju Izvora za historiju nacija.

U proteklom razdoblju naročito je bio značajan rad u pravcu stvaranja i jačanja inozemnih veza. Tako je Društvo arhivskih radnika postalo članom Međunarodnog arhivskog savjeta, uspostavljene su veze s arhivskim službama susjednih zemalja, a čiji se predstavnici nalaze i na ovom Savjetovanju u Dubrovniku. O toj suradnji podnesena je informacija Komisiji za kulturne veze s inozemstvom Izvršnog vijeća SRH.

Iz financijskog izvještaja, koji je pročitala Nada Glogolja, tajnik Društva, vidljivo je da su utrošena relativno mala sredstva za ovu mnogostranu djelatnost Društva u visini od 37.546,08 Dinara, a koja su se najvećim dijelom sastojala iz dotacije Fonda za unapređenje kulturne djelatnosti.

Diskusija o izvještajima bila je najviše usmjerena na utvrđivanje zadataka u narednom periodu kao: o nekim načelnim pitanjima kod donošenja petogodišnjih planova, o reviziji zakonodavstva, stručnom usavršavanju kadrova, o izradi konkretnih planova potreba, koje treba da arhivske ustanove razrade za Fond za unapređivanje kulturne djelatnosti SR Hrvatske.

Nakon provedenih izbora u nove organe Društva izabrani su: predsjednik Mirko Androić, Historijski arhiv Varaždina; potpredsjednik Stjepan Bačić, Arhiv Hrvatske u Zagrebu; tajnik Ivo Srebrnić, Historijski arhiv Zagreb; blagajnik Jasna Stanković, Arhiv Hrvatske u Zagrebu.

Za članove upravnog odbora: Nada Glogolja, Arhiv Instituta za histor. pokreta Hrvatske u Zagrebu; Nada Gajić, Historijski arhiv Bjelovar; Dr. Kamilo Firinger, Historijski arhiv Osijek; Marija Margetić, Historijski arhiv Sisak; Katica Miholović, Historijski arhiv Karlovac; Dr. Vinko Foretić,

Historijski arhiv Dubrovnik; Danica Božić, Historijski arhiv Split; Ante Usmijani, Historijski arhiv Zadar; Jakov Jelinčić, Historijski arhiv Pazin; Duško Zorec, Historijski arhiv Rijeka.

Za članove Nadzornog odbora: Marijan Rastić, Arhiv Instituta za hist. radn. pokreta Hrvatske u Zagrebu; Petrović Ljubomir, Historijski arhiv Rijeka; Paver Josipa, Arhiv Hrvatske u Zagrebu.

I. Srebrnić

ODGOJNA SLUŽBA U ARHIVIMA FRANCUSKE

Odgojna služba u arhivima u Francuskoj je vrlo značajna i pridaje joj se velika važnost, briga i materijalna sredstva, ali nisu manje značajni ni rezultati njenog djelovanja. U Nacionalnom arhivu u Parizu organizirana je prvi put mjeseca listopada 1950. To je posebni odjel nazvan »Le service educatif«, u kojem rade četiri profesora, kojima poslovi ove službe zauzimaju puno radno vrijeme. Osnovna njihova dužnost, kao i uopće intencija ove službe je, da đacima približe arhivsku građu, da im je učine pristupačnom, i da im prema njoj kao izvoru povijesti razviju razumijevanje i ljubav. U tu svrhu oni poduzimaju razne aktivnosti. Jedna od tih je da provode čak i kroz dvorane Muzeja povijesti Francuske,¹ pa im tu u direktnom kontaktu s dokumentima ilustriraju školski program iz povijesti, na njima blizak i prihvatljiv način, uvijek u srazmjeru s njihovim intelektualnim mogućnostima.

Osim permanentne izložbe, redovito se priređuju i pedagoške izložbe za čak završnih razreda. U studenom 1964. bile su otvorene dvije izložbe za čak: Bulanzizam i Dreyfusova afera, a izložba, isto tako pedagoška, Treća Republika, trajala je sve do siječnja 1969.

Kroz zadnjih četvrt stoljeća arhivska je služba u Francuskoj organizirala mnogo stalnih i povremenih izložaba, a u zadnje je vrijeme ta djelatnost još više potencirana. Te su izložbe posvećene bilo jednom vremenskom razdoblju, događaju, bilo jednoj regiji, gradu, rijeci, bilo nekoj instituciji, ličnostima, književnicima ili vojnim licima. Dobro su organizirane i izložbe koje ilustriraju odnose Francuske s nekom stranom zemljom.

Posjet čaka izložbama je vrlo brojan i u stalnom je porastu. Dok je 1965. kroz Muzej prošlo 11.770 čaka, 1969. godine taj se broj popeo na 17.500.

Već od 1956. izrađen je program povijesnih filmova za čak niže gimnazije. Ti filmovi kompletiraju posjetu pojedinim izložbenim dvoranama, a prociraju se jedan put sedmično.

1958. osnovan je i kino klub za omladinu od 14—18 godina. Ovi filmovi povijesnog karaktera prikazuju se svakog dana, a iza njih slijedi diskusija. Moram napomenuti da se kino dvorana, i to prilično prostrana, nalazi u sklopu kompleksa zgrada u kojima se nalazi Nacionalni arhiv. Sve što se organizira u režiji ove službe za čak je besplatno.

Vrlo vrijedan prinos odgojnom djelovanju je pripremanje tzv. »pochetta«. To su paketi u kojima su na određene teme složene fotokopije izvjesnog broja dokumenata, od 5 do 12, u veličini od 27 × 21. Ukoliko je potrebno dana je i transkripcija dokumenata, kao i prijevod, a komentar je obavezan. Sve je to pakovano u kovrte, na kojoj je velikim slovima štampan naslov teme, te na-

¹ Muzej povijesti Francuske (le Musée de l'Histoire de France) postavljen je u jednoj od zgrada Nacionalnog arhiva u Parizu, u palači Soubise, u apartmanima princeze Marije Sofije Soubise. Citav je ambijent u čistom stilu XVIII stoljeća, a postavljene su slijedeće izložbene dvorane: dvorana s dokumentima Srednjeg vijeka, dvorana s dokumentima XVI, XVII i XVIII stoljeća, dvorana Revolucije, dvorana s dokumentima iz doba Carstva, te dvorana Francuske u svijetu od XVI do XVIII stoljeća.